

Kunigų Alfonso Lipniūno-Lipnicko ir Henriko Hlebovičiaus gyvenimo keliai buvo susiję tik jų neilgo, bet prasmingo gyvenimo pabaigoje. Šie du uolūs sielovadininkai ir aistringi pamokslininkai Lenkijos bei Lietuvos valstybių tragedijos pradžioje, 1939-1941 metais, dirbo Vilniuje. Dėl kai kurių aplinkybių galima manyti, jog jiems teko susidurti. Abu jie buvo tos pačios Katalikų Bažnyčios kunigai, bet tuo pačiu ir karšti savo Šalių, savo valstybių patriotai. Tad abu labai giliai pergyveno savo kraštų okupaciją ir valstybių naikinimą. Piliečio pareigos šaukiami įsijungė į antisovietinio, o vėliau ir antinacistinio pogrindžio darbą. Ir savo veikla, lyginant su kitų profesijų žmonėmis, neretai gana atvirai parodydavo, su kuo nesutinka, prieš ką kovoja. Dėl to jiems grėsė daugiau pavojų negu kitiems. Tik abu buvo skirtingose tautinėse pasipriešinimo judėjimo grupuotėse. Gilus lenkų ir lietuvių supriešinimas tarpukario laikotarpiu, Vilniaus klausimas, o su tuo susijusi ir Lietuvos bei Lenkijos valstybių sienos ateityje problema neleidė lietuviškajam bei lenkiškajam pasipriešinimo judėjimui suvienyti pastangas kovai prieš bendrus priešus netgi savo valstybių žūties akivaizdoje.

A. Lipniūno ir H. Hlebovičiaus paskutinis gyvenimo laikotarpis, sutapęs su nepriklausomybės netektimi ir kova už jos atgavimą, itin ryškiai rodo tuomet dar nesuvoktą abiejų tautų, abiejų valstybių piliečių likimo bendrumą totalitarizmo siautulio metu.

Jie abu beveik vienmečiai. Subrendo savo valstybių atkūrimo ir nepriklausomybės įtvirtinimo pirmąjį dešimtmetį. Henrikas Hlebovičius (galbūt XVI amžiuje garsios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų Hlebovičių ar Glebavičių giminės palikuonis?) gimė 1904 metais birželio 1 d. tolokai nuo Lietuvos. Gimnaziją baigė Orenburge. Mokėsi (1921-1924 m.) Vilniaus kunigų seminarijoje, kartu klausė paskaitų Stepono Batoro universitete Vilniuje, Teologijos fakultete. Čia teologijos studijų nebaigė, nes dvasinės seminarijos kursą baigė paspartintai. Baigęs seminariją, į kunigus išventintas nebuvo, nes teturėjo tik 20 metų. Kita vertus, jaunas amžius kaip tik ir sudarė sąlygas tolesnėms ir gilesnėms teologijos studijoms, ruošimuisi moksliniam ir pedagoginiam darbui.

Alfonso Lipniūnas gimė 1905 metais kovo 12 d. Talkonių kaime, Panevėžio apskrityje, netoli Pumpėnų. Baigė Panevėžio gimnaziją. 1930 metais užbaigė studijas Kauno kunigų seminarijoje ir birželio 14 d. buvo išventintas kunigu. Tuo metu Lietuvoje, lyginant su Lenkija, buvo kur kas didesnis stygius pasirodusių sielovados darbui kunigų, todėl ir jaunam kunigui Alfonsui Lipniūnui iš karto teko kibtį į darbą. Kita vertus, gabų jaunimą reikėjo toliau mokslinti, bet tam nebuvo tinkamų sąlygų. Beje, jam visą laiką stigo pinigų mokslui, tad besimokydamas gimnazijoje, o paskui ir seminarijoje, dirbo korepetitoriumi.

Užbaigęs mokslus kunigų seminarijoje, H. Hlebovičius išvyko gilinti teologijos studijų į Liublino katalikiškąjį universitetą. Studijavo Teologijos fakulteto Rytų teologijos skyriuje. Kartu teko dar ir dirbti tautybės mokytoju, kad užsidirbtų studijoms pinigų. O tai gerokai alino jo sveikatą, kuri ir iš prigimties, atrodo, nebuvo labai stipri. Paskui Šiek tiek rėmė pinigais Vilniaus arkivyskupijos kurija. 1926 metų vasarą, besiruošdamas priimti subdiakono ir diakono Šventimus, rekolekcijas atliko Laskose prie Varšuvos, vadovaujant Liublino universiteto konvikto vedėjui prof. kun. Vladislavui Kornilovičiui. Nuo studijų laikų kun. Henrikas Hlebovičius tapo vienu iš trijų artimiausių kun. N. Komilovičiaus mokinių (kartu su būsimu Lenkijos primu kun. Stefanu Vyšynskiu ir kun. Janu Zieja). 1927 m. vasario 20 d. Liubline buvo išventintas kunigu. Tų pačių metų gale pagreitintai

Visos Lenkijos ir Lietuvos mylėtojų klubas ir Vilniaus universitetas lapkričio 10d. Vilniuje surengė simpoziumą "Hinc itur ad astra", skirtą pagerbti du Vilniaus akademinio jaunimo dvasinius ganytojus, totalitarizmo aukas: Vilniaus Stepono Batoro universiteto profesorių kunigą Henriką Hlebovičių (1904-1941) ir kunigą Alfonsą Lipniūną (1905-1945).

Abu jie buvo ekumeninių pažūrų ir apaštališkos sielos demokratai. Tą jie paliudijo ne tik savo gyvenimu, bet ir mirtimi.

Simpoziumas prasidėjo Šv. Jonų bažnyčioje šv. Mišiomis. Buvo perskaityti du pranešimai. HABIL.DR.DOC. Sigitas Jėgelevičius skaitė pranešimą "Valstybių, tautų ir žmonių likimų bendrumas". Visos Lenkijos ir Lietuvos mylėtojų klubo pirmininko dr. Leono Brodovskio pranešimo tema * "Dievo tarnas kunigas Henrikas Hlebovičius- naujosios evangelizacijos pradininkas".

Po pranešimų kalbėjo žmonės, asmeniškai pažinoję abu kilnius kunigus. Buvo pabrėžta šių dvasininkų veikla ne tik jų gyvenamuoju laikotarpiu, bet ir mūsų dienomis.

Simpoziume ieškota ne to, kas skiria dvi tautas, o to, kas jas jungia.

užbaigė studijas Liublino universitete ir lapkričio pabaigoje puikiai apgynė teologijos daktaro disertaciją "Kristaus Bažnyčios vienovė pagal šv. Joną Chrizostomą". Formaliai Liublino universitetą užbaigė tik 1928 metų pabaigoje.

Iš karto po doktorato gynimo ir disertacijos kun. dr. H. Hlebovičius su Liublino universiteto siuntimu išvyko studijuoti į Romą. Čia Šv. Tomo universitete pusantų metų studijavo filosofiją ir 1929 metais apgynė filosofijos doktoratą. Tuo

nusilpęs regėjimas, o kun. H. Hlebovičiui jau buvo pasirodę džiovos požymiai.

Kun. Henrikas Hlebovičius, baigęs studijas ir kelis mėnesius pasigydęs Zakopanėje ir kitose Lenkijos vietose, 1929 metų rudens pradžioje pradėjo dirbti Vilniuje Visų Šventųjų bažnyčioje, o tų pačių metų spalio pabaigoje buvo paskirtas "Sakalų" Vilniaus lizdo kapelionu. Nuo to visą savo likusį neilgą gyvenimą jis dirbo su jaunimu. 1928 metais Vilniaus arkivyskupijoje pradėjo steigti Šv. Teresės

Sigitas JEGELEVIČIUS

Valstybių, tautų ir žmonių likimų bendrumas

(Pradžia. Tęsimys kitame numeryje)

pačiu dar gilino Rytų teologijos studijas Romos Orientalistikos institute, nes tai jau buvo tapę jo siaura specializacijos sritimi. (Visoms šioms studijoms jis turėjo Vilniaus arkivyskupo sutikimą ir tam suteiktas atostogas.)

Kun. Alfonsas Lipniūnas neturėjo palankių sąlygų tolesnėms ir gilesnėms studijoms. Vis tik 1930-1932 metais jis dirbdamas kartu studijuoja Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos filosofijos fakultete ir 1932 metais čia įgyja teologijos licenciatą laipsnį. 1935 metais tobulintis išsiunčiamas į Prancūziją. Lilio universitete 1935-1937 metais studijuoja sociologiją ir politikos mokslus, o po to, 1938 metais. Paryžiaus

Kun. Henrikus Hlebovičius

Katalikų institute katalikų akcijos problemas, jos veikimo metodus. Visur studijavo siekdamas žinių, norėdamas ne tik išplėsti akiratį savo smalsumui patenkinti, bet atkakliai rengdamasis intensyviai sielovados darbui Panevėžio vyskupijoje, ypač organizaciniam darbui su jaunimu.

Taip jau buvo lemta, kad abu šie jauni intelektualūs kunigai aktyvų sielovados darbą pradėjo nuo jaunimo auklėjimo, nuo veiklos katalikiškose jaunimo organizacijose. Tam darbui reikėjo ne tik meilės, pasišventimo, bet ir sveikatos. Tiek kun. H. Hlebovičius, tiek kun. A. Lipniūnas nebuvo stiprūs fiziškai. Jie buvo gana silpnoko, trapios kūno sudėjimo, negalėjo pasigirti gera sveikata. Intensyvaus darbo pradžioje jų sveikata jau buvo gerokai pašlijusi. Kun. A. Lipniūnui buvo labai

rateliai —Vaikelio Jėzaus šv. Teresės draugijos padaliniai. (1929 metų pabaigoje Šv. Teresės rateliai buvo Vilniuje prie "Caritas" mokyklos ir Seserų dominikonų mokyklos, o taip pat Nočioje bei Račkėnuose.) Kun. kanauninkas Janas Majchžycas paprašė arkivyskupą, kad paskirtų šios draugijos Vilniaus arkivyskupijos direktorių ir pasiūlė jui skirti kun. dr. H. Hlebovičių. 1930 metų sausio mėn. jis ir gavo tokį paskyrimą. Tik neilgai darbavosi, nes šlubuojant sveikatai kovo viduryje išsipašė atostogų gydymuisi ir iki vasaros pabaigos gydėsi Vinicoje ir Zalešykuose.

Kun. Alfonsas Lipniūnas po seminarijos baigimo gavęs paskyrimą į Panevėžio vyskupiją, buvo paliktas prie katedros vikaru ir paskirtas vyskupijos jaunimo direktoriumi. Jis uoliai pasinėrė į darbų sūkurius. Rūpinosi viso katalikiškojo jaunimo auklėjimu, bet ypatingą dėmesį skyrė moksleivijos auklėjimui. Tad beveik visą savo energiją skyrė darbui su ateitininkais ir pavasarininkais. Su kun. A. Lipniūno veiklos pradžia beveik sutapo valdžios nurodymas 1930 metų rugsėjo mėnesį uždaryti moksleivių ateitininkų organizacijas. Tasai draudimas nenutraukė ateitininkų veiklos, nesuformavo Lietuvoje katalikiško pogrindžio. (Ateitininkų moksleivių organizacijos pusiau legaliai veikė ir toliau. Tik negalėjo rinktis

Kun. Alfonsas Lipniūnas

mokyklose. Jų veikla buvo vieša paslaptimi, bet vis tik tai gerokai sunkino darbą kun. A. Lipniūnui.)

Gavęs tokį paskyrimą, jis labai abejojo savo jėgomis ir šio darbo sėkme. Manė geriau tinkąs mažo ramaus miestelio gyvenimui. Pasijuto esąs nei vikaras, nei kapelionas. Tik vyskupo Kazimiero Paltaroko padrašintas, energingai ėmėsi darbo. Nenuilsdamas važinėjo po parapijas, skaitė paskaitas, sakė pamokslus jaunimui, kalbėjosi su jaunimu, dirbo organizacinį ir sielovados darbą. Pradžia ne visur buvo sėkminga, bet greitai paaiškėjo, kad jaunas kunigas tiesiog apsigimęs visuomenininkas, išmintingas jaunimo patarėjas. Energinga veikla neliko nepastebėta. Vyskupas Kazimieras Paltarokas intelektualų kunigą buvo numatęs savo pagalbininku ir buvo liepęs tam darbui ruošti. Užtat ir siuntė mokytis į užsienį. Jauno kunigo laukė graži bažnytinė karjera. Dėl savo pamokslų jaunimui ir katalikiškos visuomeninės veiklos teko turėti reikalų su policija ir teismais.

Sugrįžęs iš studijų Prancūzijoje, kun. A. Lipniūnas 1939 metų pavasarį buvo paskirtas Panevėžio pedagoginio instituto lektoriumi. Čia prasidėjo naujas, pedagoginis kunigo veiklos laikotarpis, kuris ir vainikavo jo gyvenimo pabaigą.

1930 metų viduryje ir kun. Henrikui Hlebovičiui buvo savotiškas persilaužimo, veiklos krypties pasikeitimo laikas. Jam, be abejo, įtakos turėjo Liublino katalikiškojo universiteto aplinka. Ten ir subrendo mintis persikelti į Liubliną ir imtis profesūros. 1930 m. gegužės 12 d. Liublino vyskupas kreipėsi į Vilniaus arkivyskupą metropolitą, prašydamas leisti į Liublino universitetą kun. dr. H. Hlebovičių, kurjis būtų paskirtas teologijos konvikto vadovu ir ruošūsi tapti lyginamosios teologijos profesoriumi. Arkivyskupo Romualdo Jalbzykovskio atsakymas vyskupui buvo nevienareikšmiškas. Viena vertus, arkivyskupas iš esmės neprieštaravo galimam kun. H. Hlebovičiaus darbui Liublino universitete, tik apeliavo į jo silpną sveikatą. Kita vertus, užsiminė, kad Vilniaus universitetui taip pat reikėtų kun. H. Hlebovičiaus.

Liubliniečiai, matyt, gavę kun. H. Hlebovičiaus sutikimą, veikė atkakliai. Liepos 2 dieną Liublino katalikiškojo universiteto rektorius oficialiai raštu pranešė kun. H. Hlebovičiui, kad universiteto Senatas pritarė jo paskyrimui Teologijos fakulteto profesoriaus pavaduotoju nuo spalio 1 dienos ir pakvietė užimti tas pareigas. Kun. H. Hlebovičius paskyrimą priėmė. Susiklostė gana delikati padėtis. Reikėjo dar oficialaus arkivyskupo leidimo. Visa tai rodė, kad kun. H. Hlebovičius nelabai troško likti Vilniuje, juolab, kad Vilniaus universitetas taip pat nelabai skubėjo kvieisti jauną mokslininką teologą. O arkivyskupas Romualdas Jalbzykovskis ne kartą jaunam kunigui buvo minėjęs, jog noris, kad Šis dirbtų Vilniaus arkivyskupijoje. Būdamas klusnus kunigas ir nenorėdamas eiti prieš arkivyskupo valią, H. Hlebovičius rugpjūčio gale su gailėsčiu atsisakė pakvietimo į Liubliną ir apie tai rugpjūčio 30 dieną pranešė arkivyskupui. Beje, tame laiške jis prašė arkivyskupo skirti jį sielovados darbui, nes lojalumas jį kvietusiam Liublino universitetui neleidžia jam eiti profesoriaus pareigas Vilniaus kunigų seminarijoje ar universitete. Atrodo, kad Liublino universiteto Teologijos fakultetas buvo nusivylęs, nes į gabų teologą dėjo daug vilčių, o ir kito kandidato neturėjo. Nedelsiant, jau rugsėjo 4 dieną, kun. Henrikas Hlebovičius gauna paskyrimą į Šv. Pranciškaus ir Bernardo bažnyčią dirbti vikaru. Kartu arkivyskupas, matyt, ėmėsi žygių, kad Stepono Batoro universitetas Vilniuje atkreiptų dėmesį į kun. H. Hlebovičių ir pasinaudotų jo kvalifikacijomis.

(B-d.)